

طرح درس

۱- عنوان درس: باستان شناسی و هنر ساسانی

۲- شماره درس:

۳- تعریف: باستان شناسی دوره ساسانی عبارت است از مجموعه ای از رهیافت های علمی که بر اساس بررسی و مطالعه مواد فرهنگی دوره ساسانی به شناخت سبک ها و الگوهای فرهنگی- هنری عصر ساسانی می پردازد. مواد فرهنگی دوره ساسانی شامل کلیه شواهد مادی باقی مانده از آن دوره است که یا در موزه ها نگهداری می شوند و یا در اثر بررسی ها و کاوش های باستان شناسی شناسایی شده اند. بر این اساس مبنای مطالعات باستان شناسی ساسانی را کلیه محوطه های باستانی حاوی استقرار عصر ساسانی، آثار معماری، تزیینات وابسته به معماری، نقوش برجسته، سکه، سفال، پارچه، اشیای فلزی و شیشه ای تشکیل می دهند.

۴- منابع

- دریایی، توج، ۱۳۸۶، شاهنشاهی ساسانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، چ. ۳، تهران: ققنوس.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: نشر مرکز.
- شیرد، دوروتی، ۱۳۸۷، «هنر ساسانی»، تاریخ ایران کمبریج (جلد سوم، بخش دوم: از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان)، گردآورنده احسان یارشاطر، ترجمه حسن انوشه، چ. ۵، تهران: امیرکبیر، صص. ۶۵۲-۵۵۳.
- شیپمان، کلاوس، ۱۳۸۶، مبانی تاریخ ساسانیان، ترجمه کیکاووس جهاندار، چ. ۲، تهران: فرزانه روز.
- فون گال، هوبرتوس، ۱۳۷۸، جنگ سواران در هنر ایرانی و هنر متأثر از هنر ایرانی در دوره پارت و ساسانی، ترجمه فرامرز نجد سمیعی، تهران: نسیم دانش.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی: واژنش و بازایی در حدود ۲۳۸ ق.م. - ۶۴۲ م.، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- گیرشمن، رمان، ۱۳۵۰، هنر ایران در دوران پارتی و ساسانی، ترجمه بهرام فره وشی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- لباف خانیکی، میثم، ۱۳۸۹، پارت و ساسانی، انتشارات آموزش جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران.
- لباف خانیکی، میثم، ۱۳۹۱، «معماری کهنه‌نژ نیشابور در دوره ساسانی»، مجموعه مقالات نامورنامه: مقاله هایی در یادداشت یاد مسعود آذرنوش، تهران: ایران نگار.
- لباف خانیکی، میثم، ۱۳۹۱، «مقدمه ای بر جغرافیای اداری ایران در دوره ساسانی»، فصلنامه پاژ، شماره ۱۰.
- لباف خانیکی، میثم، ۱۳۹۱، در جستجوی الگوی حاکم بر سفال های ساسانی شمال شرق ایران، متن سخنرانی ارائه شده در دانشگاه تهران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- لوکونین، ولادیمیر گرگوریویچ، ۱۳۸۴، تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت الله رضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- هرتسفلد، ارنست، ۱۳۸۱، ایران در شرق باستان، ترجمه همایون صنعتی زاده، تهران و کرمان: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و دانشگاه شهید باهنر
- هرمان، جورجینا، ۱۳۷۳، تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
- هینتس، والتر، ۱۳۸۷، یافته های تازه از ایران باستان، ترجمه پرویز رجبی، چ. ۳، تهران: ققنوس.

۵- اهداف

اهداف تدریس واحد درسی باستان شناسی ساسانی در مقطع کارشناسی به شرح ذیل می‌باشد:

- ۱-۶- آشنایی دانشجویان با کلیات تاریخ دوره ساسانی
- ۲-۶- تبیین جایگاه و اهمیت آثار فرهنگی عصر ساسانی در دوران تاریخی
- ۳-۶- شناخت تأثیر سبک و الگوی فرهنگی - هنری دوره ساسانی بر هنر و فرهنگ اوایل اسلام
- ۴-۶- شناخت الگوی حاکم بر سبک معماری و تبیین شاخصه های فنی و کالبدی معماری عصر ساسانی
- ۵-۶- شناخت سبک رایج در شمایل نگاری عصر ساسانی با تکیه بر شواهد نقاشی، نقوش برجسته و ظروف فلزی

۶-۶- آشنایی با شیوه غالب سفالگری و ویژگی های سفال عصر ساسانی

۷-۶- شناخت ویژگی های هنری مهرها، اشیای فلزی، شیشه ای و پارچه های دوره ساسانی

۶- تعهدات دانشجو

تعهدات دانشجویانی که موظف به گذراندن واحد درسی باستان شناسی ساسانی در مقطع کارشناسی می باشند، به شرح ذیل است:

- ۱-۷- حضور مستمر در کلاس
- ۲-۷- مشارکت در بحث های مطروحه در کلاس
- ۳-۷- شرکت در امتحان و اخذ نمره قبولی

۷- پیش نیازها

دانشجویان مقطع کارشناسی باستان شناسی قبل از اخذ واحد درسی باستان شناسی ساسانی موظف به گذراندن و یا آشنایی با واحدهای زیر می باشند:

- ۱-۸- باستان شناسی هخامنشی
- ۲-۸- باستان شناسی اشکانی

۸- شیوه محاسبه نمره

ارزیابی سطح علمی دانشجویان از طریق امتحان پایان ترم صورت می پذیرد.

میثم لباف خانیکی

استاد درس

تقویم آموزشی درس باستان شناسی و هنر ساسانی

عنوان بحث	هفته / جلسه
جایگاه و اهمیت باستان شناسی ساسانی	اول
پیشینه باستان شناسی ساسانی در ایران	دوم
کلیاتی از تاریخ ایران در دوره ساسانی	سوم
خاستگاه اردشیر: آثار ساسانی استخر و دارابگرد	چهارم
اردشیر در مسیر قدرت: آثار ساسانی فیروزآباد	پنجم
معماری در عصر شاپور اول: بیشاپور	ششم
جندی شاپور، نیشابور، شوش، ایرانشهر شاپور	هفتم
سازه های یادمانی و معماری مذهبی در دوره ساسانی	هشتم
سازه های دفاعی ساسانی از عصر پیروز تا خسرو اول	نهم
کاخ های ساسانی در نیمه دوم عصر ساسانی: تیسفون	دهم
کاخ حصار، قصر شیرین، حاجی آباد، کیش، سروستان	یازدهم
نگاهی به نقش برجسته های ساسانی	دوازدهم
آشنایی با مهرها و سکه های ساسانی	سیزدهم
الگوهای غالب در سفالگری عصر ساسانی	چهاردهم
جمع بندی و نتیجه گیری	پانزدهم
جمع بندی و نتیجه گیری	شانزدهم